

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНА НАВЧАЛЬНО-НАУКОВА УСТАНОВА
«АКАДЕМІЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Вченою радою ДННУ «Академія фінансового управління»

Протокол № 11 від 27 вересня 2022 р.

Віце-президент ДННУ «Академія
фінансового управління»

О. О. Любіч

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління державними фінансами

рівень вищої освіти	третій (освітньо - науковий)
галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-наукова програма	«Фінанси, банківська справа та страхування»
тип дисципліни	обов'язкова

Київ 2022

Автор:

Кудряшов Василь Павлович – доктор економічних наук, професор, завідувач відділення управління державними фінансами ДННУ «Академія фінансового управління».

Рецензенти:

Олійник Яна Вікторівна – доктор економічних наук, доцент, директор Інституту післядипломної освіти ДННУ «Академія фінансового управління»,

Олійська Мирослава Григорівна – доктор економічних наук, завідувач відділу бюджетних видатків соціальної сфери та економічного розвитку НДФІ, гарант ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування» (доктор філософії).

Форма навчання — очна (денна), заочна

Семестр — 2

Кількість кредитів ECTS — 4

Форма підсумкового контролю — екзамен

Мова викладання — українська

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні Інституту післядипломної освіти 01.09.2022 р., протокол № 9.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ	7
Тема 1. Державні фінанси та їх структура	7
Тема 2. Показники стану державних фінансів	7
Тема 3. Механізми управління державними фінансами України	7
Тема 4. Державне регулювання розвитку публічних фінансів	7
Тема 5. Управління державними фінансами в період війни та подолання її наслідків	8
3. ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	8
4. ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ	10
5. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА	10
6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА	10
6.1. Нормативно-правові акти	10
6.2. Основна література	10
6.3. Додаткова література	11
6.4. Інформаційні ресурси	11

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Управління державними фінансами» є однією з обов'язкових компонент освітньої підготовки докторів філософії за освітньо – науковою програмою «Фінанси, банківська справа та страхування». Навчальний процес орієнтований на самостійне вивчення і відвідування лекційних, практичних занять, поточного контролю та підсумкового контролю у формі екзамену. Поточний контроль здійснюється шляхом участі у дискусії, виконання індивідуальних завдань, проходження тестування.

З метою створення безпечних умов організації навчального процесу передбачена можливість проведення усіх занять в Академії у дистанційному режимі із використанням хмарного сервісу організації відеозв'язку ZOOM.

Анотація навчальної дисципліни.

Вивчення навчальної дисципліни «Управління державними фінансами» дозволяє здобувачам вищої освіти розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у фінансовій сфері в напрямках аналізу формування та розвитку публічних фінансів, їх окремих складових, бюджетної системи, державних цільових фондів, державних корпорацій та інших її елементів. Важливого значення набувають питання реформування системи управління державними фінансами, здійснення державного регулювання за формуванням за розвитком публічних фінансів, а також особливостей управління формуванням та використанням ресурсів в умовах війни та подолання її наслідків.

Мета дисципліни: поглибити теоретичні знання та практичні навички управління державними фінансами, сприяти формуванню компетентностей та відповідних програмних результатів навчання з питань розроблення та прийняття управлінських рішень.

Відповідно до окресленої мети, **завдання** деталізовано за такими напрямками:

- розуміти структуру державних фінансів;
- вміти аналізувати показники стану державних фінансів;
- знати механізми та інструменти управління державними фінансами;
- знати нормативну базу щодо регулювання формування та розвитку державних фінансів;
- вміти розраховувати ризики залучення ресурсу до центрального і місцевих бюджетів та їх загострення в період війни.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Управління державними фінансами» викладається після опанування аспірантами дисципліни «Студії з фінансів, банківської справи та страхування» та «Управління науковими проектами».

Навчальна дисципліна «Управління державними фінансами» орієнтована на опанування здобувачами інтегральною компетентністю освітньо – наукової програми «Фінанси, банківська справа та страхування»: здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері фінансів, банківської справи та страхування, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого

мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗГІДНО З ОСВІТНЬО- НАУКОВОЮ ПРОГРАМОЮ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»

Спеціальні компетентності (СК):

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК04. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати, вирішувати проблеми дослідницького характеру та впроваджувати результати власних досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання (РН):

РН06. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

РН08. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми фінансів, банківської справи та страхування, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях наукових видань, у т.ч. міжнародних.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Теми	Всього, год	Лекції, год.	Практичне/ семінарське заняття, год.	Самостійна робота, год.	Форма оцінювання
1.	Державні фінанси та їх структура	31	4	4	23	Участь у дискусії
2.	Показники стану державних фінансів	19	2	2	15	Індивідуальне завдання; презентація
3.	Механізми управління державними фінансами України	19	2	2	15	Індивідуальне завдання; презентація
4.	Державне регулювання розвитку публічних фінансів	19	2	2	15	Індивідуальне завдання; презентація
5.	Управління державними фінансами в період війни та подолання її наслідків	32	4	4	24	Індивідуальне завдання; обговорення міні-кейсів у командах; комп'ютерне тестування
Всього навчальних годин		120	14	14	92	-

Підсумковий контроль - письмовий **екзамен**

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Державні фінанси та їх структура

Зміст та значення публічних фінансів. Сектор державних фінансів та його структура. Характеристика бюджетної системи України. Державний бюджет та його складові. Місцеві бюджети. Пенсійний фонд України та його значення у системі державних фінансів. Державні фонди соціального призначення. Державний борг України, його погашення та обслуговування. Реформування державних фінансів, його цілі та задачі. Фінанси державних корпорацій. Особливості публічних фінансів в період запровадження воєнного стану.

Тема 2. Показники стану державних фінансів

Обсяги державних фінансів та їх складові. Показники доходів центрального та місцевих бюджетів. Фінансування державного бюджету. Показники залучення ресурсу в рамках фінансування бюджету. Показники витрачання ресурсу у складі фінансування бюджету. Видатки та витрати державного бюджету. Дефіцит державного бюджету. Джерела покриття дефіциту державного бюджету. Дефіцит Пенсійного фонду України та джерела його фінансування. Дефіцит фондів соціального призначення та його покриття. Державні запозичення та їх розміщення. Показники погашення державних запозичень. Заборгованість сектору загального державного управління і його складові. Показники заборгованості центрального та місцевих урядів. Державний борг України та його показники. Місцевий борг. Гарантований державою борг. Показники доходів та витрат державних корпорацій.

Тема 3. Механізми управління державними фінансами України

Управління державними фінансами, його мета і задачі. Механізми та інструменти управління державними фінансами. Управління формуванням доходів бюджетної системи. Управління фінансуванням державного бюджету. Управління видатками державного бюджету. Управління витратами державного та місцевих бюджетів. Управління доходами Пенсійного фонду України. Управління витратами Пенсійного фонду України. Управління фінансуванням дефіциту державного бюджету, місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України та державних фондів соціального призначення. Управління запозиченнями центрального та місцевих урядів. Управління запозиченнями державних корпорацій. Управління державним боргом України. Управління гарантованим державним боргом.

Тема 4. Державне регулювання розвитку публічних фінансів

Мета та задачі державного регулювання розвитку державних фінансів. Характеристика нормативної бази, що використовується у Україні для регулювання формування та розвитку державних фінансів. Державне регулювання операцій центрального та місцевих бюджетів. Бюджетний кодекс України. Державне регулювання діяльності державних цільових фондів. Державне регулювання фінансової

діяльності державних корпорацій. Фіскальні правила та державне регулювання бюджетного дефіциту та державного боргу. Державне регулювання забезпечення стійкого стану державних фінансів.

Тема 5. Управління державними фінансами в період війни та подолання її наслідків

Особливості державних фінансів в період війни. Ризики залучення ресурсу до центрального і місцевих бюджетів та їх загострення в період війни. Збільшення бюджетного дефіциту. Розширення розміщення державних запозичень. Внутрішні державні запозичення та ризики їх розміщення. Ускладнення розміщення державних запозичень на зовнішніх фінансових ринках. Залучення ресурсу з використанням потенціалу міжнародних фінансових організацій. Розширення фінансової допомоги з боку іноземних держав-партнерів України. Управління державним боргом в період загострення ризиків мобілізації ресурсів. Використання державних гарантій та управління гарантованим державою боргом. Управління фінансовими операціями державних корпорацій в умовах воєнного стану. Застосування механізмів недопущення погіршення показників фінансової безпеки. Розроблення та реалізації програм відновлення критичної інфраструктури в Україні.

3. ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою та враховує результати поточного контролю знань (максимально 50 балів) і екзамену (максимально - 50 балів).

Умови результатів поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Форми оцінювання	Максимальна кількість балів за 1-у роботу	Разом
Участь у дискусії	10	10
Комп'ютерне тестування	20	20
Виконання та презентація індивідуального завдання	5	20
Всього за поточну успішність		50

Екзамен проводиться у письмовій формі та оцінюється за 50-ти бальною шкалою. Екзаменаційний білет охоплює всі теми навчальної дисципліни. Кожний екзаменаційний білет складається з 3-х завдань: 2-х питань, що потребують розгорнутої

відповіді (максимальна оцінка - 30 балів) та комп'ютерного тестування (максимально 20 балів). Приклад екзаменаційного білету наводиться нижче.

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Екзаменаційний білет № ____

1. Питання, що потребують розгорнутої відповіді.

Максимальна оцінка - 30 балів: 15 балів за розгорнуту відповідь на 1-е питання та 15 балів за розгорнуту відповідь на 2-е питання. Максимальний бал та критерії оцінювання: 5 – повнота розкриття питання; 5 – логіка викладення думки; 5 – культура писемного мовлення.

1.1 Зміст та складові державних фінансів, їх значення у розвитку країни. Провести аналіз показників стану державних фінансів в Україні.

1.2. Ризики залучення ресурсу до центрального і місцевих бюджетів та їх загострення в період війни. Провести аналіз динаміки показників доходів, фінансування та витрат державного бюджету України.

2. Комп'ютерне тестування (20 тестів).

Максимальна оцінка - 20 балів.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни складається із суми результатів поточного та підсумкового контролю. Підсумкова оцінка здійснюється за 100-бальною шкалою Академії, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

Умови результатів підсумкового оцінювання знань здобувачів вищої освіти

100-бальна шкала Академії	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
85–89	B	добре
75–84	C	
70–74	D	задовільно
60–69	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю перескладання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни

4. ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни мають виконуватись здобувачами самостійно. Для оцінювання надаються лише результати власної роботи здобувача.

Роботи, що містять копіювання оригінальних текстів без посилання на джерела інформації, або компіляцію текстів з оригінальних джерел, оцінюються в 0 балів. Усі роботи перевіряються на антиплагіат.

Під час підготовки до відповіді за екзаменаційним білетом здобувач може користуватися лише дозволеним переліком матеріалів. Використання інших матеріалів та інформаційних засобів (сторонні друковані матеріали, інтернет, мобільний телефон, планшет, смарт-годинник, додаткові вкладки браузера на комп'ютері (у разі комп'ютерного тестування)) вважається порушенням і дає підстави екзаменатору відсторонити здобувача від виконання завдань екзаменаційного білета та оцінити результати екзамену в нуль балів. Під час екзамену не розповсюджуються екзаменаційні білети.

5. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Кудряшов Василь Павлович, доктор економічних наук, професор, завідувач відділення управління державними фінансами ДННУ «Академія фінансового управління».

Електронна пошта: kvp.kudrya@gmail.com

Google Scholar:

https://scholar.google.com.ua/citations?user=vzk_3BQAAAAAJ&hl=uk

ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4801-3620>

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

6.1. Нормативно-правові акти

1. Бюджетний кодекс України.
2. Податковий кодекс України.
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття».
4. Стратегія розвитку системи управління державними фінансами. 2013 р.
5. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки.
6. Закон України «Про державний бюджет України на 2022 рік.
7. Стратегія фінансового сектору до 2025 року.

8. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2021-2024 роки.
9. Програма управління державним боргом на 2022 рік.

6.2. Основна література

1. Луніна І.О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання : монографія / Інна Олександрівна Луніна ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». – К., 2020. «Розвиток фінансів державного сектору економіки України» Луніна І. О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання 2020.
2. Державні фінанси України: розвиток та управління змінами: Монографія / за ред. Т.І.Єфименко. – К.: ДННУ «Акад. фін. управління», 2017.

6.3. Додаткова література

1. Кудряшов В.П. Імплементация фискальных правил у середньострокове бюджетне планування. – Наукові праці НДФІ. – 2020, випуск 2 (91). – С. 5-23.
2. Кудряшов В.П. Інституційне забезпечення імплементації фискальних правил. – Фінанси України. – 2020, № 3. – С. 43-64.
3. Кудряшов В.П. Управління фінансуванням державного бюджету України. – Економіка України. – 2020, № 2. – С. 45-65.
4. Кудряшов В.П., Поддєрьогін А.М. Досвід застосування фискальних правил у Польщі. – Фінанси України. – 2019, № 6. – С. 55-69.
5. Кудряшов В.П. Розвиток теорії фінансів об'єднаних територіальних громад. – Наукові праці НДФІ. – 2019, випуск 1 (86). – С. 157-159.
6. Гасанов С.С., Кудряшов В.П., Балакін Р.Л. Наднаціональні фискальні правила та координація бюджетної політики в Європейському Союзі. – Фінанси України. – 2019, № 3. – С. 37-55.
7. Кудряшов В.П. Міжнародний досвід формування та запровадження фискальних правил. – Актуальні проблеми фінансового управління: глобальні тенденції і національна практика. Колективна монографія / за ред. Т.І. Єфименко; ДННУ «Академія фінансового управління». – Київ, 2018. – 496 с. – С. 53-72.
8. Onofrei, Mihaela, et al. "The implication of fiscal principles and rules on promoting sustainable public finances in the EU countries." Sustainability 12.7 (2020): <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/7/2772/html>
9. Shkolnyk, Inna Oleksandrivna, Serhii Mykolaiovych Kozmenko, and Borys Yevhenovych Mershchii. "Dependence of the state of public finances on their transparency and the level of corruption in a country." (2020): https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/85184/1/Shkolnyk_state%20budget.pdf

6.4. Інформаційні ресурси

1. Сайт Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Сайт Міністерства фінансів України: <http://www.minfin.gov.ua/>
3. Сайт Державної фискальної служби України: <http://www.sfs.gov.ua/>

4. Сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку: <http://www.nssmc.gov.ua/>
5. Сайт Рахункової палати України: <http://www.ac-rada.gov.ua/>
6. Сайт Національного банку України: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>
7. Сайт VoxUkraine: <https://voxukraine.org/category/ekonomika/pubilchni-finansy/>